

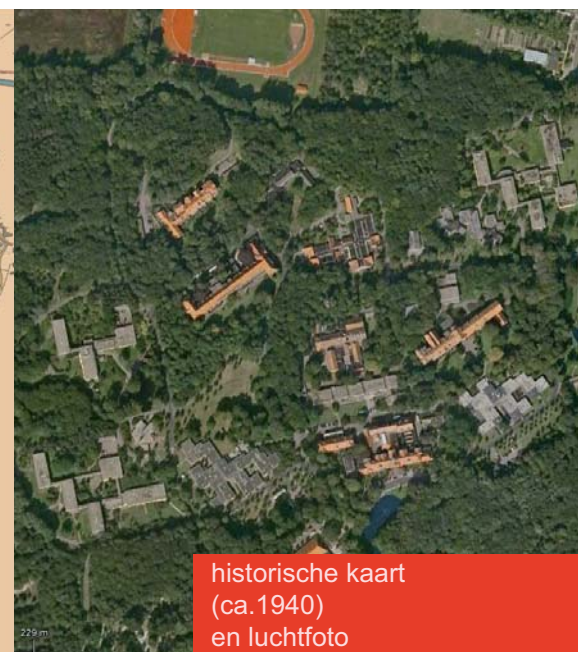
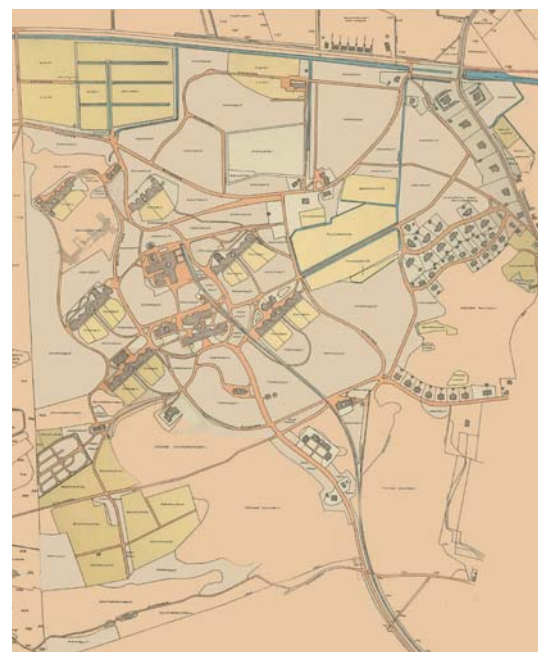
locatiefoto's 2008

Duin & Bosch

Herstel en vernieuwing

Visie en ontwerp:	Vollmer & Partners
Locatie:	Duin en Bosch, gemeente Castricum
In opdracht van:	Parnassia Groep / Dijk en Duin, Gemeente Castricum
In samenwerking met:	STAAT Bouwmanagement, AMGEA, diverse ontwikkelende partijen, werkgroep Oud-Castricum, diverse ontwerpers etc.
Oppervlakte:	ca. 90 hectare
Ontwerp:	start 2008
Vaststelling visie:	2010
Realisatie:	2011 - nu

historische kaart
(ca. 1940)
en luchtfoto

Rijksmonumenten lijken als strooigoed te liggen in een waardevol landschap van bos en duinen. Het bijzondere terrein voor geestelijke gezondheidszorg Duin & Bosch bij Castricum wordt momenteel ingrijpend vernieuwd. Een fors deel van de bebouwing is vervangen door nieuwbouw, terwijl een reeks oude monumentale gebouwen in oorspronkelijke luister wordt hersteld. Nieuwe woningen op het terrein maken deze omvangrijke vernieuwing financieel mogelijk.

Vollmer & Partners heeft een integrale visie voor het hele terrein ontwikkeld. Het plan combineert het herstellen van een Rijksmonument met het harmonieus inpassen in het landschap van eigentijdse ontwikkelingen op het gebied van zorg, wonen en infrastructuur. Het hergebruik van bestaande elementen en het versterken van aanwezige kwaliteiten vormen daarbij de rode draad. De rijke historie is ontleed, van stof ontdaan en opnieuw vormgegeven.

Het terrein, dat werd aangelegd aan het einde van de negentiende eeuw, weerspiegelt de geschiedenis van de geestelijke gezondheidszorg in een notendop. Aanvankelijk lag de instelling volledig geïsoleerd en functioneerde als een autarkische enclave met een veelheid aan voorzieningen op eigen terrein.

In de twintigste eeuw werd het terrein opengesteld voor publiek en werden op vaak weinig geordende wijze paviljoens grondig verbouwd dan wel gesloopt en vervangen door nieuwbouw. De oorspronkelijke opbouw van het landschap werd daarbij sterk verstoord. De vernieuwing is aangegrepen om het landschap weer tot zijn recht te laten komen en historische lijnen op te pakken. De inmiddels sterk verouderde zorgcomplexen worden daarbij stapsgewijs vervangen door passende nieuwbouw.

plankaart

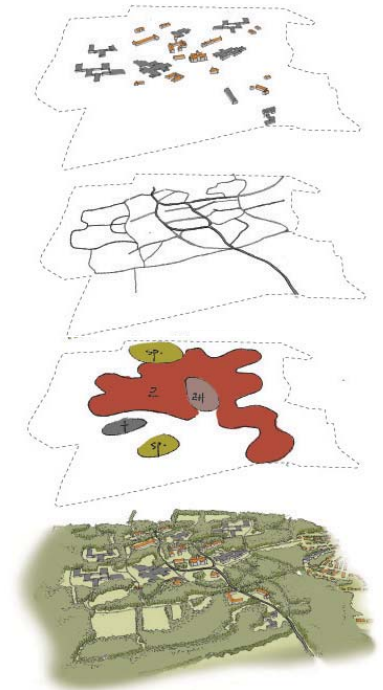
ca. 1850

ca. 1900

ca. 1970

vanaf 2010

bebouwing

infrastructuur

functionele
samenhang

totaal / land-
schappelijke
inpassing

- Koning Willem I sticht in de duinen een model-duinboerderij. Deze boerderij is er nog steeds.
- Psychiatrisch ziekenhuis Duin en Bosch wordt rond 1900 aangelegd in de duinen bij Bakkum. De basis van het terrein is gelegd door architect Poggenbeek, in samenwerking met oprichter Jacobi. Na de aanleg van de tramlijn Castricum-Duin en Bosch in 1904, volgt de bouw van zes paviljoens en het administratiegebouw in Chaletstijl.
- Rond de kern van bebouwing worden diverse voorzieningen aangelegd, die allen te maken hebben met de autarkische opzet van Duin en Bosch. Zowel een moestuin voor voedselvoorziening, een vloeiveld voor de verwerking van het rioolwater, als een electriciteitsvoorziening, een watertoren en een begraafplaats horen daarbij.
- De verbinding met de buitenwereld bestaat uit enkele paden. De belangrijkste verbinding is de spoorverbinding met station Castricum. Deze dient in eerste instantie voor kolentransport maar wordt later ook voor bezoekers en personeel gebruikt.
- Door de toename van het aantal patiënten wordt in 1953 begonnen met de modernisering van het terrein door het plegen van nieuwbouw. Dit zorgt voor een aanzienlijke verdichting.
- Door de weinig geordende uitbreiding van het complex met steeds nieuwe gebouwen, verhardingen en beplantingen is de oorspronkelijke opbouw van het landschap niet meer herkenbaar.
- De geïsoleerde ligging is door de oprukkende bebouwing geleidelijk aan opgeheven.
- In 2008 maakt Vollmer & Partners een ruimtelijke visie voor landgoed Duin & Bosch. Nieuwe ontwikkelingen moeten herstel en behoud van het landgoed financieel mogelijk gaan maken.
- De visie wordt uitgewerkt in een stedenbouwkundig plan. Op basis van de oorspronkelijke structuur worden locaties voor nieuwbouw aangewezen. Om de centraal gelegen nieuwe zorgpaviljoens heen wordt een krans van groene kamers voorgesteld, met daarin kleinschalige groene woonmilieu's.

2. Duin & Bosch, Castricum

locatiefoto's nu

Het zorgterrein wordt onderdeel van de "gewone" woonwereld door:

- Het ontmantelen van het zorgterrein
- Realiseren van "gewone" woningen op het terrein;
- Realiseren van nieuwe woon-zorgvoorzieningen;
- Een open inpassing van zorggebouwen, geen zichtbare harde begrenzingen;
- Open relatie tussen de verschillende terreindelen middels ontsluiting, fietspaden, recreatieve routes, historisch pad;
- Een open gebruik van groenvoorzieningen zoals sportvelden en een dierenweide;
- Diverse gezamenlijke voorzieningen in het hart zoals een taverne, een theehuis, een tuincentrum, een kunstwinkel (deels gerund met cliënten).

Deze transformatie wordt stapsgewijs doorgevoerd. De nieuwbouw van zorg- en woongebouwen gaan hand in hand. Voor het centrale deel is de oorspronkelijke opbouw als blauwdruk genomen.

Het omliggende terrein is geënt op landschappelijke en cultuurhistorische patronen. In het plan is de oorspronkelijke opbouw van het terrein vertaald in een concentrische structuur. In het hart bepalen grote solitaire paviljoens het beeld. De nieuwe paviljoens vormen hier een eenheid met de markante, authentieke paviljoens.

Rond het historische hart is een krans van nieuwbouwontwikkelingen gerealiseerd, in aard en opbouw duidelijk contrasterend met de bebouwing in het middendeel. Ze zijn kleinschaliger en hechten zich optimaal in de landschappelijke context. De nieuwbouw is opgenomen in groene pockets en geïntegreerd in de krachtige groene rand om het terrein. Zo blijft de eerste indruk bij een bezoek aan Bosch en Duin er een van historische gebouwen in een bijzondere en ruime, landschappelijke setting. Bijzondere plekken, zoals de oude begraafplaats, worden hersteld, evenals de oude tramroute die een nieuwe betekenis krijgt als informatiepad.

3. Duin & Bosch, Castricum

Bij de inpassing van de nieuwbouw is veel zorg besteed aan de overgangen tussen gebouw en landschap en tussen privé en openbaar gebied. Zo is een stevige aarden wal rond de tuinen aan de bosrand aangelegd om rafelranden met schuttingen vóór te zijn. Bosvilla's liggen in een collectieve ruimte, waarbij brede terrassen de overgang vormen. Dit mandelig gebied wordt omgeven met een erfafscheiding die geen dichte visuele scheiding vormt naar het omliggende bos, maar wel voldoende duidelijkheid biedt ten aanzien van de overgang collectief-openbaar.

De voorzieningen worden ontsloten door korte insteken vanaf een compacte ringweg. Alle overige paden zijn bestemd voor langzaam verkeer. Nauwkeurig zijn oude paden bestudeerd en waar mogelijk hersteld of hergebruikt. Het resultaat is een fijnmazige dooradering van het hele terrein. Het voormalige tramtracé vormt hierin een bijzonder element. Ooit was de stoom-tramlijn de navelstreng die Duin en Bosch verbond met de rest van de wereld. Nu is de voormalige trambaan als voetpad ingericht, zodat de historische route weer te ervaren is.

Als een typische toevoeging uit de 21e eeuw krijgt de auto een eigen plek. Parkeerplaatsen worden echter zoveel mogelijk aan het zicht onttrokken. In openbaar gebied worden ze uitgevoerd als compacte en groen ingepaste parkeerplekken in de groene pockets. Parkeerplaatsen bij de nieuwe zorgpaviljoens bevinden zich achter de bebouwing of in een parkeergarage. Incidenteel bezoekersparkeren op maaiveld wordt aan het zicht onttrokken door wallen en hagen.

De duurzame wijze waarop bestaande (infra)structuren en gebouwen zijn ingezet, wordt weerspiegeld in de landschappelijke inrichting. Ook hier zijn aanwezige kwaliteiten opgepakt en versterkt. Belangrijke natuurwaarden op het terrein, zoals de stinzenbeplanting, krijgen verdiend de aandacht. De komende jaren zal het landschap van duinen, rellen en bosschages zoveel mogelijk worden hersteld. Zo komt een betere ecologische aansluiting tot stand met het prachtige omringende duinlandschap en is een uniek terrein voor toekomstige generaties gewaarborgd.

4. Duin & Bosch, Castricum